

Til Stortingets energi- og miljøkomité

Oslo, 21. oktober 2020

**Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021:
*Kraftigere miljøtiltak nødvendig***

Forum for Miljøteknologi (FFM) består av en rekke av de største bedriftene i Norge innen prosessindustri, papirproduksjon, energiproduksjon og byggenæringen. Våre medlemmer har egne prosjekter innen miljøteknologi og fornybar energi. FFMs ambisjon er at norske bedrifter skal være verdensledende i utvikling og bruk av miljøteknologi.

Utslippsframskrivningene viser at vi ikke når målene uten kraftigere tiltak

Utslippsframskrivningene i nasjonalbudsjettet viser tydelig at vi ikke når våre klimamål med dagens tiltak, verken målene for 2030 eller 2050. Kvotepålystige utslipp anslås å avta med 23 prosent fram mot 2030, mens ikke-kvotepålystige utslipp avtar med 30 prosent. Dette er langt lavere enn målene både før og etter målforsterkningene. Dette skyldes ikke at vi ikke vet hvordan målene kan nås, men at tiltakene ikke er kraftige nok.

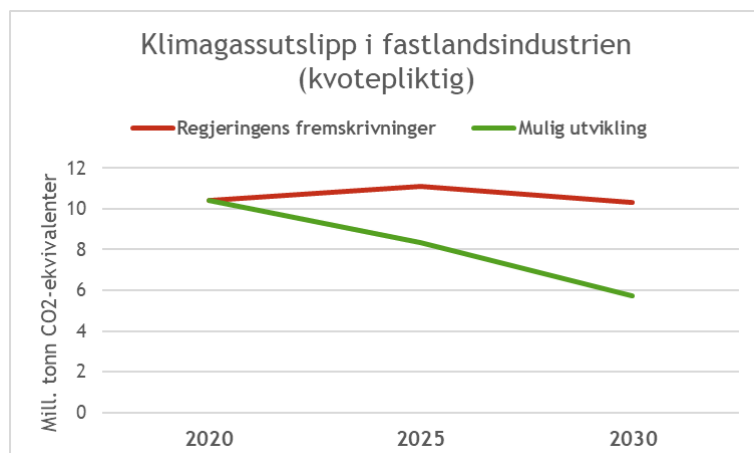
Store utslippsreduksjoner kan gjennomføres raskt i fastlandsindustrien

Fastlandsindustrien har gjort formidable miljø- og energiframskritt de siste tiårene. Siden 1990 er klimagassutslippene redusert med 40 prosent, samtidig som produksjonen har økt med 37 prosent. Dette skyldes store investeringer og kontinuerlig forbedringsarbeid i bedriftene. Men fastlandsindustrien står fortsatt for klimagassutslipp som tilsvarer 11-12 millioner tonn CO₂, hvorav 10-11 millioner tonn i kvotepålystige sektor.

I regjeringens utslippsframskrivninger er fastlandsindustriens utslipp forutsatt tilnærmet uendret de neste årene. Men vi vet at opp mot halvparten av de gjenværende utslippene i fastlandsindustrien kan kuttes fram mot 2030 med kjent teknologi og tilgjengelige løsninger, for eksempel:

- Fjerning av stasjonær forbrenning gjennom energieffektivisering, elektrifisering, bruk av hydrogen mv.
- Reduserte prosessutslipp i ferroindustrien gjennom økt bruk av biokull som reduksjonsmiddel. Anslagsvis 40 prosent av dagens bruk av fossilt kull kan erstattes med biokull uten ny teknologi.
- Energigjenvinning og produksjon av el, fjernvarme og/eller damp basert på høytemperatur-spillvarme i industri og næring
- Økt resirkulering

Det er med andre ord et stort gap mellom regjeringens framskrivninger av utslipp av klimagasser i fastlandsindustrien og det som er mulig fram til 2030.

Enovas mandat må justeres slik at potensialet for utslippskutt i industrien de neste 10 årene kan realiseres

Kvotestystemet er ikke tilstrekkelig til å utløse potensialet for utslippskutt i fastlandsindustrien. Og det er heller ikke andre virkemidler tilgjengelig for å utløse dette potensialet, vesentlig fordi Enova ikke lenger har virkemidler rettet mot utslippskutt i kvotepliktig sektor. Utslippsreduksjoner i kvotepliktig sektor er ikke lenger en del av målekriteriene i det gjeldende mandatet til Enova. I tråd med dette har ikke Enova virkemidler som er rettet mot utslippsreduserende tiltak som kan gjøres på kort sikt med tilgjengelig teknologi.

Klima- og miljødepartementet framhever at Enovas formål er å bidra til å nå Norges klimamål. Fram mot 2030 er det imidlertid kun reduksjon av ikke-kvotepliktige klimagassutslipp som vektlegges.

Vi mener det er avgjørende at styringsavtalen og mandatet også vektlegger reduksjon i kvotepliktige utslipp fram mot 2030. Kampen om klimaendringene er en kamp om tid. Vi har ikke tid og råd til å vente på nye løsninger i et 2050-perspektiv. Industrien må ta i bruk lavutslippsløsninger som er tilgjengelige nå, ikke bare utvikle nullutslippsløsninger som først kan tas i bruk om noen tiår. Enova har derfor fremdeles en avgjørende rolle i å bidra til utslippskutt i kvotepliktig sektor. Dette må reflekteres i den nye mandatavtalen som skal gjelde fra 2021.

I vedlegget adresserer vi noen momenter relatert til Enovas rolle og bruk av supplerende virkemidler i kvotepliktig sektor.

Miljøteknologiordningen må økes til 1 milliard kroner

I statsbudsjettet for 2021 foreslår regjeringen at bevilgningene til Miljøteknologiordningen reduseres med 166,4 millioner kroner i forhold til bevilgningen i 2020. Innovasjon Norge har i inneværende år mottatt søknader som overskrider den foreslåtte bevilgningen. Økte bevilgninger er en forutsetning for at

våre medlemmer skal kunne realisere sine miljøteknologiprosjekter. Bevilgningene må økes til 1 milliard kroner pr år.

Nysnø Klimainvesteringer – Stortingets ambisjoner må oppfylles

Nysnø Klimainvesteringer er et sentralt virkemiddel i kampen for klimaet. Selskapet har allerede gjort en rekke interessante investeringer og har en rekke andre i sikte. FFM er derfor positive til at regjeringen har foreslått å bevilge nye 700 millioner kroner til Nysnø i 2021. Men Nysnø har behov for en kapitaltilførsel som langt overskrider dette beløpet neste år. Skal selskapet være et viktig instrument i bærekraftig teknologiutvikling og industribygging, slik forutsetningen er, må forvaltningskapitalen økes betydelig.

Vi ber Stortinget følge opp med økte bevilgninger i tråd med selskapets faktiske behov. I tillegg forutsetter Nysnøs troverdighet som langsiktig investeringspartner at Stortinget bekrefter sin ambisjon om en forvaltningskapital på 20 milliarder kroner etter hvert som selskapets portefølje av prosjekter materialiseres.

FFM er av den oppfatning at det ikke er behov for tapsavsetninger knyttet til Nysnø Klimainvesteringer. Foretatte tapsavsetninger er mer enn tilstrekkelig for å dekke behovet.

Med vennlig hilsen
Forum for Miljøteknologi

Marianne Lie (sign)

Medlemmer i Forum for Miljøteknologi

Yara

Elkem

Norsk Hydro

TerraWatt

Selvaag Gruppen

Hellefoss Paper

Borregaard

Energi Norge

Fellesforbundet

Alcoa Norge

Glencore

VEDLEGG

Enovas rolle og bruk av supplerende virkemidler i kvotepliktig industri

Tiltak som gir utslippskutt på kort sikt, stenger ikke for de langsiktige og banebrytende omleggingene

Det er ingen tvil om at det er nødvendig å utvikle helt ny teknologi og nye løsninger for å fjerne prosessutslippene i store deler av industrien, for eksempel i produksjonen av aluminium. Dette arbeides det intenst med fra prosessindustriens side, ikke minst den norske. Og det arbeides parallelt med flere alternative løsninger, noe som øker sannsynligheten for å lykkes. I tillegg arbeider industrien med teknologi for fangst og bruk/lagring av klimagasser. I et 2050-perspektiv er et realistisk mål å oppnå en prosessindustri med negative utslipp når lav-/nullutslippsteknologi kombineres med fangst og bruk/lagring.

Det har fra enkelte hold blitt reist spørsmål ved om tiltak som gir utslippskutt på kort sikt, stenger for de langsiktige og banebrytende omleggingene. Svaret på dette spørsmålet er nei. Tvert imot er industrien helt avhengig av å gjøre alle forbedringer og redusere utslipp og kostnader for å være konkurransedyktige og i stand til å gjøre tyngre investeringer på sikt. Industriens metode er å kombinere kontinuerlige forbedringer i effektivitet og utslipp med store investeringer og omlegginger når tiden er inne.

Industriens vei mot lav- og nullutslipp dreier seg for øvrig ikke om å legge fabrikker helt ned og bygge opp nye anlegg på nye steder. Det er snakk om å bytte ut enkelte prosesstrinn. Ett eksempel for å belyse dette kan være et smelteverk. Smelteverk bruker i dag karbon som reduksjonsmiddel. Det er teknisk mulig å bytte ut kull med hydrogen. Denne teknologien er ikke klar til investeringer ennå, men er testet ut i så stor skala at man med stor sikkerhet kan si det er teknisk mulig. Dette er krevende og kostbare utviklinger og krever store investeringer. Kjernen i et smelteverk, selve smelteovnen, må byttes ut. Men resten av smelteverket vil i prinsippet være det samme. Det vil derfor være helt nødvendig at det er de eksisterende smelteverkene som gjør denne endringen. De har kompetansen, erfaringene og ikke minst, de har fabrikker som gjør alt det andre som skal til for å konvertere stein til metall i en form som kan brukes i biler, vinduer, bygninger osv.

Og fram til kull kan byttes ut med hydrogen, kan fossilt kull i noen prosesser erstattes av biokull. I noen prosesser benyttes dette allerede. Og kanskje er biokull også den langsiktige løsningen i deler av industrien.

Et annet eksempel kan hentes fra treforedlingsindustrien. Treforedling og papir-/masseproduksjon er ekstremt mye mer effektiv i dag enn den var for 100 år siden. Det har ikke skjedd med banebrytende teknologi, men som følge av gradvise forbedringer i prosessutstyr, energieffektiviseringer, implementering av kjent prosess teknologi fra andre bransjer, kompetanseutvikling samt automatisering. Felles for de fleste forbedringene er at disse ikke skjer «over natten», men ved systematisk og langsiktig arbeid som gir frukter.

Historien viser at det er slik de fleste endringene og forbedringene skjer som gradvise endringer innenfor eksisterende industrier, selv om enkelte prosesstrinn kan byttes fullstendig ut. Vi har tidligere påpekt at Enovas ordninger må tilpasses

industriens utviklingsarbeid og -metodikk. Industrien opplever at Enova i inneværende mandatperiode har beveget seg bort fra industriens kontinuerlige utviklingsarbeid ved å innføre periodiske utlysninger med tematiske satsinger. Videre har Enova konsentrert virkemidlene inn mot banebrytende løsninger langt fram i tid. Det er essensielt at mandatet som skal gjelde fra 1. januar neste år legger grunnlaget for at Enova tilbyr virkemidler som er industrielt relevante og gjenvinner balansen mellom umiddelbare og langsiktige utslippskutt.

Tiltak som gir utslippskutt ellers i verdikjeden

Enova gir støtte bare til utslippsreduksjoner i egen bedrift (Scope 1). Det er få transportbedrifter som utvikler vindmøller eller produksjon av biodrivstoff. Det er heller ingen produsenter av vindkraft, vannkraft eller biodrivstoff som driver transport. Enovas mandat må endres slik at utvikling og uttesting av teknologier som gir utslippsreduksjoner og energieffektivisering i andre deler av verdikjeden enn hos søkerbedriften, også inkluderes. Ellers vil vi miste mange muligheter til å utvikle og sette i drift teknologier som potensielt kan bidra betydelig til å nå klimamålene. Det er tross alt totalregnskapet for samfunnet som helhet som teller.

Enovas virkemidler må også gjelde utslippskutt i kvotepliktig sektor

Utslippskutt i kvotepliktig sektor er ikke en del av målekriteriene i det gjeldende mandatet til Enova. I tråd med dette har ikke Enova virkemidler som er rettet mot utslippsreducerende tiltak som kan gjøres på kort sikt med tilgjengelig teknologi. Dette er tiltak som har et totalt potensial på opp mot halvparten av de totale utslippene i fastlandsindustrien.

Kvotesystemet gir industrien incentiver til å gjøre utslippsreducerende tiltak. Men kvotesystemet er ikke nok til å gjøre disse investeringene lønnsomme for industrien. Det kreves også virkemidler utover kvotesystemet. Det er her viktig å presisere at doble virkemidler ikke innebærer dobbel støtte. Effekten av kvotesystemet reduserer støtten fra Enova slik at Enovas virkemidler er utløsende, men ikke mer enn det.

Det påpekes fra tid til annen at doble virkemidler innebærer at når en bedrift velger å kutte sine klimagassutslipp, slipper en annen bedrift å gjøre det samme (i hvert fall for en periode). Hjelper det da med nasjonale supplerende virkemidler for å få ned utslippene i kvotepliktig sektor? EUs kvotesystem er basert på et såkalt «cap and trade»-system. Det er satt et tak på utslipp av klimagasser (fra kvotepliktig sektor). Dette taket reduseres hvert år slik at man skal nå målsetningene om kutt på 43 prosent innen 2030 (sammenlignet med startåret 2005). Bedriftene må skaffe kvoter for å dekke sine utslipp. En kvote tilsvarer et tonn CO₂-ekvivalenter. Bedriftene velger om de vil kutte utslipp eller bruke kvoter, ut fra hva som er mest lønnsomt.

EUs kvotesystem har fra starten av vært innrettet med tanke på revisjon og endringer underveis, som blant annet tar hensyn til at andre virkemidler innebærer «for mange» kvoter i omløp og for lav karbonprising. Både Norge og andre land ønsker å øke ambisjonsnivået. Det krever at den årlige reduksjonen i antall kvoter som er tilgjengelig, økes over tid. Raskere utslippskutt støttet av andre virkemidler vil gjøre det mulig å få dette til. Kvotesystemet har derfor alltid vært basert på at utslippskutt har effekt over tid.

I tillegg ble kvotesystemet fra 2019 modifisert for å ta høyde for blant annet supplerende virkemidler. Gjennom en markedsstabiliseringsreserve (Market Stability

Reserve) holdes kvoter tilbake ved overskudd. Etter hvert vil overskuddskvoter kunne slettes permanent.

Dette innebærer at et tonn CO₂ sluppet ut mindre i Norge ikke resulterer i et tonn CO₂ mer et annet sted i verden. Jo større utslippskutt vi kan vise til i kvotepliktig sektor i Norge, jo mindre utslipp vil skje totalt. Og jo raskere og mer kraftfullt vi kan gjennomføre utslippskutt, jo større er sannsynligheten for internasjonal enighet om å øke ambisjonsnivået på klimaområdet.

Derfor har EU og de fleste land supplerende virkemidler innenfor kvotepliktig sektor, for eksempel krav til utfasing av kullkraft, støtte til fornybar energiproduksjon og støtte til utslippskutt i industrien. Og Norge har supplerende virkemidler som for eksempel CO₂-avgifter.

Med dagens kvotesystem vil det som hovedregel bli gjennomført kutt der det er billigst, selv om vi kutter utslippene i Norge. Norge kan trygt fortsette å gå foran med å redusere utslipp og skape en ren industri. Det er bra for klimaet. Og det sikrer arbeidsplasser og grønn konkurransekraft i norsk industri.